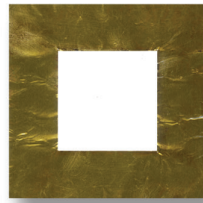
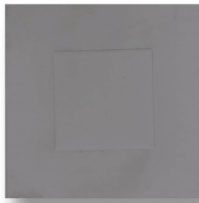
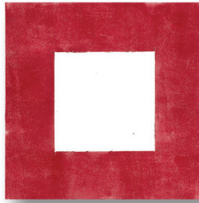
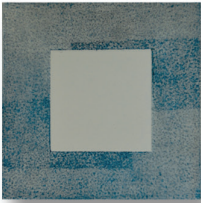

MARGARET A. ROSE

PARODİ:

ANTİK, MODERN VE POSTMODERN

Türkçesi: Cansu Dikme

HECE

inceleme

Margaret A. Rose: Ünlü bir kuram tarihçisi olan yazar, Avustralya İnsani Bilimler Akademisi, Kraliyet Tarih Topluluğu ve Ömür Boyu Clara Hall üyesidir. Avustralya ve birçok yerde edebiyat ve fikirler tarihi alanında akademik görevler üstlenmiştir. Konu olarak geniş bir alana yayılan yazarın kitapları, İngilizce dışında Almanca ve Japoncada da yayımlanmıştır. *Die Parodie: Eine Funktion der biblischen Sprache in Heines Lyrik* (1976), *Reading the Young Marx and Engels: Poetry Parody and the Censor* (1978), *Parody//Meta-Fiction* (1979) ve *The Post-Modern and the Post-Industrial: A Critical Analysis* (1991) yayımlanmış kitaplarıdır.

Cansu Dikme: Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. *Hece* ve *Hecceykü*'de çevirileri yayımlandı. *Parodi: Antik, Modern ve Postmodern*, ilk çevirisi *Katherine Mansfield-Seçme Mektuplar* (2016) olan çevirmenin ikinci kitap çevirisidir.

PARODİ:
ANTİK, MODERN VE POSTMODERN

MARGARET A. ROSE

İngilizceden Çeviren
Cansu Dikme

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 406
İnceleme

Orijinal Adı: *Parody: Ancient, Modern, and Post-Modern*
©Cambridge University Press, 1993
Bu kitabın telif hakkı Cambridge University Press'ten alınmıştır.

Birinci Basım: Kasım 2016
©Hece Yayınları

Kapak Tasarımı: SARAUSTA
www.sarakusta.com.tr

Kapak Resmi: Hakan Şarkdemir

Editör: Hayriye Ünal

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Baskı: Dumat Ofset
T: (0312) 278 82 00

ISBN: 978-605-9556-03-3

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.
Konur Sokak Nu: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara
Yazışma: P.K. 79 Yenışehir/Ankara
T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14
e-posta: hece@hece.com.tr
www.hece.com.tr

İÇİNDEKİLER

Çevirmenin Ön Sözü /	7
Yazarın Türkçe Baskıya Ön Sözü /	9
Giriş /	11

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTİK DÖNEMDEN İTİBAREN

PARODİYİ TANIMLAMA / 15

1-Parodiyi Tanımlama Yolları / 17

Parodinin Etimolojisi / 19

Parodiye Özgü Komik Özellikler / 36

Okuyucu Alımlaması / 58

Parodinin Tutumu / 69

Genel Parodi / 72

2- Parodiyi İlgili Türlerden Ayırt Etme / 79

Burlesk ve Travesti [Travesty] / 79

Tersinleme [persiflaj], “pekoral”, intihal ve aldatmaca / 97

Pastiş / 102

Alıntı, “Çapraz Okuma”, Sento ve Kontrafekt / 109

Hiciv / 113

İroni / 122

Üstkurmaca / 127

İKİNCİ BÖLÜM

MODERN PARODİ / 139

3-Modern ve Geç Modern Parodi

Kuram ve Kullanımları / 141

Rus Biçimciler / 141

M. M. Bahtin / 170

Alımlama Kuramı / 228

Yapısalcılar ve Postyapısalcılar / 236

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

POSTMODERN PARODİ / 257

4- Çağdaş Geç Modern ve Postmodern Parodi

Kuram ve Kullanımları / 259

Postmodern Kavramlar ve Kuramlar: Özet / 263

Yapıbozumcu ve Diğer Geç Modern Postmodern ve

Parodi Kuramları / 279

Çift Kodlu Postmodernizm ve Parodi / 314

Parodi Geri Kazanıldı mı? Kuramda ve Uygulamada

Postmodern Parodi / 326

Postmodernizm ve Parodi: Sonuç / 364

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PARODİ: GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ / 367

5-Eski Kuramlara Genel Bir Bakış ve

Parodinin Kullanımı / 369

6-Eski Kuramların Özeti ve Parodinin Kullanımı / 373

7- Parodinin Geleceği: Son Söz / 379

Bibliyografya / 381

Dizin / 407

Çevirmenin Ön Sözü

Ünlü bir kuram tarihçisi olan Margaret A. Rose, bu kitapta parodi tekniği üzerine tarihsel bir inceleme sunuyor. Antik, modern ve postmodern olarak üç döneme ayırdığı eserinde, birçok yazar, eleştirmen ve kuramcıdan yaptığı alıntılarla parodi tekniğini ayrıntılı bir şekilde ele alıyor. Rose'un *Parody//Meta-Fiction* (Parodi//Üstkurmaca) adlı daha önceki bir çalışmasının genişletilmiş ve geliştirilmiş hâli olarak yorumlanabilecek bu kitap, bilhassa Türk edebiyatı açısından bu alandaki çalışmaların yetersizliği sebebiyle önemli bir eserdir. Kitap, çoğumuzun “Olacak O Kadar”dan aşına olduğu parodi tekniğinin, safi alay ve güldürüden ibaret olmadığını; ünlü mimarlık kuramcısı Charles Jencks'in icat ettiği “çift kodluluk” ya da M. M. Bahtin'den öğrendiğimiz “karnaval” kavramı kadar derin ve kapsamlı olduğunu gösterecektir.

Kitap boyunca sıklıkla kullanılan, anlamca hayli yakın ancak küçük farklarla birbirinden ayrılan kavram ve tabirler, bu farklılıklar üzerine oturtulmuş eseri çevirirken karşılaşılan başlıca zor-

luklardandır. Kitap boyunca sıklıkla tekrarlanan kavram, terim ve tabirler, ilk geçtikleri yerde köşeli parantez içinde İngilizce karşılıkları ile birlikte verilerek okuyucuya kitap boyunca rehberlik etmek amaçlanmıştır. Diğer bir zorluk ise, kitapta sıklıkla kullanılan uzun cümlelerdir. Bu uzun cümleler, eseri Türkçeden okuyacak okuyucuya kolaylık sağlamak için anlama zarar vermeden bölünerek kısaltılmıştır. Ayrıca çeviride bazı hususlarda esas metne sadık kalınmıştır. Türkçe yazım kurallarına aykırı büyük harf kullanımı yazarın vurgu düşüncesi göz önüne alınarak olduğu gibi bırakılmıştır. Dipnotlar, çevirinin esas metne sadık kaldığı bir diğer husustur. Kitapta alıntı ve gönderme yapılan birçok eser adının tercümesinde, eser eğer Türkçede yayımlanmışsa metin içinde doğrudan Türkçe adıyla, yayımlanmamışsa köşeli parantez içinde Türkçesiyle verilmiştir.

Hazırlığı yaklaşık bir seneye bulan bu uzun soluklu çalışmada, başta böyle bir eserin varlığından bizi haberdar ederek eseri Türkçeye kazandırmamıza vesile olan aynı zamanda kitabın editörlüğünü de yapan Hayriye Ünal'a, kitaptaki Fransızca tercümelerde sağladığı destek için Ali Ulvi Temel'e, aynı konudaki Almanca desteği için Burak Ş. Çelik'e teşekkürlerimi iletiyorum. Reyhan Baş, Beyaz Said, Deniz Mayadağ ve Manolya Gürocak, kıymetli destekleri için teşekkür borçlu olduğum diğer isimler. Ne zaman yardım istesem beni karşılıksız bırakmayan Gizem Nur Copçuoğlu'na ise ayrıca teşekkürler.

Cansu Dikme
Ankara, 2016

Yazarın Türkçe Baskıya Ön Sözü

Parody: Ancient, modern and post-modern adlı çalışma Cambridge Üniversitesi Yayınları tarafından 1993'te basıldı. Kitap, edebî parodinin antik Yunanlılardan başlayıp modern ve 20. yüzyılın postmodern yazarları tarafından tarih boyunca kuram ve uygulamada nasıl kullanıldığına dair akademik bir yol gösterici olarak hazırlandı. Kaynağı ise, hicivden farklı bir edebî araç olarak parodi üzerine daha önce yaptığım çalışmalardır. Bu çalışmada olduğu gibi o çalışmalarda da parodi M. M. Bahtin tarafından ileri sürülen “çift sesli” gibi terimlerle tanımlandı. Parodi, çift sesli bir yapıdır ve yazar bu sayede başka bir yazar ya da eser ile eleştirel ya da ironik (özdüşünümsel, üstkurgusal ve genellikle zekice ya da komik) bir diyaloga girebilir. Parodi çoğu zaman bize yazarın diğer metinler hakkındaki bilgisi ya da bu metinlere karşı tavrı hakkında bilgi verebilir. Burada ve önceki çalışmalarımda sizlere sunulan edebî parodi tahlilinin amacı, önceden oluşturulmuş bir malzemeye edebî bir eser içinde ironik biçimde yeniden işlev kazandırılarak eserde muğlaklık ve yaratı-

Margaret A. Rose

cı yenilikler yaratılmasını anlatmaktadır. Bir süredir görsel parodi ve pastiş örneklerini inceliyorum. Böyle bir tahlili bu örnekler üzerinde uygulamak eserlerin hem mizahi hem de yaratıcı yanlarının anlaşılmasına yardımcı olabilir. Umarım bu çalışma, hem daha kapsamlı bir parodi tarih ve anlayışına hem de bu aracın belli kullanımları üzerine yapılan çalışmalara ilgi duyanlar için faydalı olur.

Margaret A. Rose,
Cambridge, 2015

Giriş

Parodi, hakkında ilk kez yirmi sene önce yazdığım da hâlâ birçok eleştirmence edebiyat tarihinde veya diğer sanatlarda çok az değer gören, ikinci derecede, komik bir tür olarak görülüyordu. Mesele sadece Dr Leavis'in parodiyi reddetmesi değildi; kendilerine fikirlerini sorgulamaları öğretilmiş yapısalcılar ve postyapısalcılar birçoğu parodiyi ya olumsuz terimlerle tanımlıyor ya da parodi veya parodi örneklerini kapsamlı veya ayrıntılı inceleme gerektirecek kadar önemli bulmuyorlardı. Bunun sebebi biraz da yapısalcı ve postyapısalcı kuramcılar ve eleştirmenler tarafından kabul edilen "metinlerarasılık" gibi terimlerin ortaya çıktığı dönemde parodinin bu ikinci rolü oynamasıydı. O zamandan itibaren, parodi, "postmodernist" denilen edebiyat ve kuramın da ortaya çıkışıyla, çağdaş kuram ve sanatsal uygulamada bir tür diriliş yaşamaktadır ancak bu diriliş çok sayıda farklı anlayış ve yanlış anlama, parodinin geçmiş, işlevleri ve yapısı temelinde değildir.

Parodi üzerine yapılan bu yeni -antik, modern ve postmodern- çalışmada antik dönemden bu yana terime yüklenen anlamlar ve terimin kullanımları tekrar incelenerek ve hem antik hem de modern dönemde parodi adı verilen çeşitli eserlerin farklı özellikleri tahlil edilerek dönemlerinde baskın olan modern, geç modern ve postmodern parodi temsillerine açıklık kazandırma çabasına girilmiştir. Parodinin bu özellikleri arasında kendine özgü yapısı, komik niteliği, parodinin parodisini yaptığı esere karşı tutumu, okuyucunun parodiyi alımlayışı, üstkurmacasal ve “metinlerarasılık” özellikleri ile diğer edebî araçlarla olan ilişkisi yer almaktadır.

Bu çalışma; eski kuramlar ve diğer yönlerine ilişkin olarak parodinin günümüze değin kullanımı ile ilgili önemli bir inceleme sunmasının yanı sıra, terimin modern ve postmodern kullanımlarını tanımlamanın bazı yeni yollarını, keşfedilen ve daha da genişletilen postmodern kavramını ortaya koymaktadır.

Kitabın ilk bölümü, antik dönem destansı taşlamalarından [mock-epic] ve Aristofanes’in oyunlarından bu yana kullanılan parodinin temel yapısı ve işlevlerinin yanı sıra antik dönemde terime yüklenen anlamlar ile ilgilenirken ikinci bölüm; burlesk ve travestiden pastiş ve benzer türlere, hiciv, ironi ve üstkurmacaya kadar parodinin zaman zaman ayırt edilemediği çeşitli antik ve modern dönem terimlerini incelemektedir.¹

Üçüncü bölüm, Rus biçimciler ve M. M. Bahtin ile konuya giriş yaparak alımlama kuramcıları Hans Robert Jauss ve Wolfgang Iser’in Rus biçimciler ve Bahtin’in kuramları üzerinde yaptıkları genişletmelerle devam ediyor. Çok sayıda yapısalcı ve postyapısalcının konu üzerinde beyan ettikleri fikirlere kadar ilerleyerek modern ve ileri modern dönemin etkili parodi kuram ve kullanımlarını tartışıyor.

¹ Bu kitap tamamen yeni bir parodi çalışması olsa da birinci bölüm ve ikinci bölüm *Parody // Meta-Fiction. An Analysis of Parody as a Critical Mirror to the Writing and Reception of Fiction*’da (Londra, 1979) ileri sürülen fikirlerin açıklamalarını ve geniş kapsamalarını içermektedir.

Parodinin çağdaş geç modern ve postmodern kullanımları ve parodi kavramlarını inceleyen dördüncü bölümün giriş kısmı, son yıllarda konu üzerine yapılan tartışmalara hâkim olan iki tür temel postmodernizm arasındaki farklılıkları tartışarak başlıyor ve yirminci yüzyılın başından son on yılına kadar postmodern için yapılan çok sayıda tanımın bir özetini sunuyor. Sonraki sayfalar ise Ihab Hassan, Jean Baudrillard, Fredric Jameson, Dick Hebdige, A. S. Byatt, Martin Amis ve diğerlerinin çeşitli kuramlarını ve parodiyi kullanımlarını tartışmaktadır. Daha sonrasında bölüm “postmodern parodi” anlayışının ne olduğu tartışmasına giriyor ve Charles Jenks, Umberto Eco, David Lodge ve Malcolm Bradbury’nin eserleri ve görüşleri üzerine yapılan yorumlar ile devam ediyor.

Kitap, eski parodi kuramları ve parodinin eski kullanımlarının genel bir incelemesi ve özeti, parodinin geleceği üzerine son söz, adı geçen eserlerin kaynakçası ve dizin ile son buluyor.

Birinci Bölüm

ANTİK DÖNEMDEN İTİBAREN
PARODİYİ TANIMLAMA